

елементи робить можливою гру слів, оскільки використання слова Einheit натякає на факт об'єднання Німеччини, разом з тим множина вказує на те, що на увазі малися саме негативні явища, а не "єдність".

Уживання дужок усередині слова може поєднуватися з додаванням однієї чи кількох літер: schwäbisch-preußischen F(r)eindschaft. Додавання взятої в дужки літери (r) дозволяє протиставити в межах одного слова два протилежні поняття: Feindschaft "ворожнеча" і Freundschaft "дружба". Таке злиття в одному слові двох антонімічних номінацій прийнято називати оксюморном. Проте тут оксюморон виявляється не як модель словоскладання типу Hassliebe, а як результат використання графічних засобів. Дужки вказують на те, що насправді має місце значення "ворожнеча", і, таким чином, реалізується натяк.

У деяких випадках відбувається заміна звичних частин слова на інші з додаванням дефіса: Klo-Gang. Перший компонент іменника Werdegang (становлення) замінюється, і у результаті такої заміни досягається іронія, йдеться про процес дорослішання людини. Як видно з прикладів, засоби пунктуації також дають можливість неоднозначної інтерпретації одиниць, слугуючи одним із засобів створення стилістичної значущості.

Таким чином, при зіставленні типу комбінаторики і згорнутих у складному слові стилістичних фігур була виявлена закономірність: дисонантна комбінаторика виявляється в композитах-метафорах, синестезіях, оксюморонах, образних перифразах, порівняннях; фокусивна – у метоніміях, синекдохах, символах, іроніях, перифразах; градуальна – в епітетах і гіперболах; експлікуюча – у ремотиваціях.

Отже, словоскладання як різновид словотворення є, разом з морфологією і синтаксисом, одним із способів структуризації знання в мові публіцистики та преси. Морфотемний дисонанс і фокусування є універсальними комбінаторними способами творення стилістично релевантних одиниць, які дозволяють реалізувати всі основні види тропів і стилістичних фігур.

Література

1. Бикертон Д. Введение в лингвистическую теорию метафоры // Теория метафоры. – М.: Прогресс, 1990. – С. 284–306.
2. Всеволодова М.И. Теория функционально-коммуникативного синтаксиса. – М.: Изд-во МГУ, 2000. – 502 с.
3. Лакофф Дж., Джонсон М. Метафоры, которыми мы живем // Теория метафоры. – М.: Прогресс, 1990. – С. 387–415.
4. Кубрякова Е.С. Теория номинации и словообразование // Языковая номинация. – М.: Наука, 1997. – С. 222–303.
5. Степанова М.Д., Фляйшер В. Теоретические основы словообразования в немецком языке. – М.: Высшая школа, 1984. – 264 с.
6. Шендельс Е. Стилістика німецької мови. – М.: Вища школа, 1975. – 316 с.
7. Ченки А. Семантика в когнитивній лінгвістиці. – М.: МГУ, 1997. – 454 с.
8. Fleischer W., Barz I. Wortbildung Grammatik der deutschen Gegenwartssprache. – Tübingen: Max Niemeyer, 1992. – 375 s.
9. Riffaterre M. Strukturelle Stilistik. – München: List, 1975. – 136 s.

УДК 378.147:371.132

ЛИСАК Г.О.
(Хмельницький)

ПІДГОТОВКА ВИКЛАДАЧІВ ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН ДО КОНТРОЛЮ ТА ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ СТУДЕНТІВ

У статті проаналізовано активні методи навчання при підготовці викладачів гуманітарних дисциплін до здійснення контрольної-оцінювальної діяльності.

Ефективність підготовки викладачів залежить саме від методів впливу й навчання дорослої аудиторії. Складність вибору дієвих методів обумовлений тим, що викладач уже має певні стереотипи, сформований стиль діяльності, специфічні установки тощо. Тому, необхідні "специфічні" методи впливу на "специфічну" аудиторію слухачів. Нині найбільш популярні у практиці навчання дорослих є методи активного навчання.

Впровадження у навчальний процес методів активного навчання розглянуто О.О. Вербицьким, В.А. Козаковим, В.А. Рибальським, П.М. Щербанем, Ю.Н. Ємельяною, Л.А. Петровською, Т.А. Подільською. Використання ігрових методів навчання у професійній підготовці висвітлені у працях Л.Д. Дудко, І.М. Носаченко, Н.В. Шапілової та ін. Проте, в опублікованих працях не знайшли достатнього висвітлення розробки, впровадження і використання ігрових методів при підготовці викладачів гуманітарних дисциплін до контрольно-оцінювальної діяльності.

Перевага активних методів над традиційними очевидна: вони ставлять тих, кого навчають, в активну позицію, а знання, одержані при цьому, не тільки швидше засвоюються, але й більш часто використовуються на практиці. Тому, раціональне використати саме даних методів при організації підготовки дорослих є найбільш виправданим, оскільки введення активних форм і методів навчання дозволить організувати процес підготовки викладачів ВНЗ на належному рівні. Отже, метою статті є аналіз активних методів навчання при підготовці викладачів гуманітарних дисциплін до здійснення контрольно-оцінювальної діяльності.

При підготовці викладачів до контрольно-оцінювальної діяльності ми брали за основу підхід Ю.М. Ємельянова [1] щодо поділу АМН на три основних блоки, а саме: дискусійні методи (групова дискусія, аналіз ситуації морального вибору і т.д.); ігрові методи (дидактичні, творчі, рольові); тренінги (тренування міжособистісної чутливості сприйняття себе як психофізичної єдності). У зв'язку з цим, практичні вміння викладачів формувалися у процесі педагогічних тренінгів, що включають дискусії, проблемні та рольові ситуації, та різного характеру ігри.

Як зазначають фахівці [1; 3; 4], тренінги та ділові ігри є одним із найбільш ефективних механізмів формування і розвитку умінь та навичок, який має риси як навчання, так і самостійної професійної діяльності, що безпосередньо впливає на процес особистісного росту. Оволодіння важливими якостями під час проведення ділових ігор поєднується з оволодінням прийомами професійної діяльності, а навчання набуває колективного характеру.

Особливе місце у підготовці викладачів приділяється використанню тренінгів. Протягом останніх десятиліть з'явилося багато досліджень, присвячених використанню тренінгових технологій у підготовці фахівців (І.В. Бачков, Ю.М. Ємельянов, С.І. Макшанов, Л.А. Петровская, С.С. Харін) та власне розробці тренінгових занять та технологій їх проведення (А.П. Ситніков, М.Л. Смільсон, В.М. Федорчук). На основі аналізу наукової літератури із досліджуваної проблеми [2; 3] ми дійшли висновку, що під тренінговою технологією розуміють цілісну циклічну організацію особливих занять, об'єднаних однією структурою, обмежених у часі і дидактичному просторі, і спрямованих на всебічний аналіз проблемних професійних ситуацій взаємодії у системі "викладач–слухач".

Процес формування контрольно-оцінювальних умінь викладачів гуманітарних дисциплін передбачає якісний перехід від низького рівня до більш високого. Це дало змогу побудувати структуру тренінгових завдань таким чином: на першому етапі викладачі опановували теоретичні знання з організації контрольно-оцінювальної діяльності; на другому – формувалися відповідні вміння (здійснювати різні форми, види й способи контролю, взаємоконтролю й самоконтролю студентів; об'єктивно оцінювати навчальні досягнення студентів; визначати причини неуспішності студентів і знаходити способи їхнього усунення); на третьому – викладачі відпрацьовували та закріплювали вміння в умовах, що моделюють навчальний процес у ВНЗ.

У тренінгу використовуються психогімнастичні, психотехнічні вправи, групова дискусія, ігри, спрямовані на розвиток не тільки оцінювальних умінь, але й на розвиток емпатії, регуляції емоційно-вольової сфери та на розвиток позитивних емоцій, а також різноманітні психотехнічні вправи, основна мета яких – формування навичок ефективного спілкування та комунікативних якостей. Зазначимо, що такий підхід значно розширив досвід учасників, дозволив модифікувати їх установки, досягнути більшої пластичності.

У ході тренінгу не тільки відпрацьовувалися запропоновані контрольно-оцінювальні вміння й навички, але й конструювалися нові технологічні прийоми контрольно-оцінювальної діяльності. У цілому, проведення тренінгів сприяло розвитку у викладачів професійно важливих якостей їхньої особистості, сприяло підвищенню розуміння власних психологічних особливостей.

Інтенсивним засобом підвищення результативності формування практичних умінь та розвитку здібностей контрольно-оцінювальної діяльності є застосування ігрових форм навчання, до яких, у першу чергу, відносять ділові ігри. Основні положення теорії ігрової діяльності були сформульовані і розроблені А.С. Макаренком, Д.І. Писаревим, К.Д. Ушинським, Л.С. Виготським, М.В. Левітовим, О.М. Леонтєвим, Л.С. Рубінштейном.

Проведення навчальних ділових ігор складалося із таких етапів: підготовка учасників гри; вивчення ситуації, яку слід розглянути, опрацювання інструкцій та інших додаткових матеріалів; проведення самої гри; аналіз, обговорення та оцінка результатів проведеної гри.

На початку гри учасникам роз'яснюється мета, задачі гри, стан суб'єктів і рівень управління ними, вихідна ситуація, що склалася. Безпосередньо процес гри відбувався згідно з визначеними завданнями на основі розробленого сценарію, що імітує взаємодію між певними структурними підрозділами об'єкта моделювання і визначається схемою їх взаємодії. На останньому етапі гри обов'язково здійснювався обмін думками, дискусії, захист учасниками своїх рішень та висновків. Форми підведення підсумків гри були різні, але з обов'язковим аналізом і оцінкою дій учасників та обґрунтуванням оптимального варіанту кінцевого результату.

До оцінювання діяльності учасників гри ми підходили комплексно, тобто не обмежувалися яким-небудь одним критерієм. Крім головних чинників (часу, витраченого на виконання завдання, і якості виконаної роботи) ми враховували правильність виконання ролі та ефективність взаємодії між учасниками, глибину знань, активну участь в обговоренні дій інших учасників гри та ін.

Отже, практична підготовка викладачів гуманітарних дисциплін, яка була спрямована на підвищення ефективності контрольної-оцінювальної діяльності, здійснювалася шляхом використання АМН. Це сприяло реалізації викладачами педагогічних основ контролю та оцінювання професійної підготовки студентів з гуманітарних дисциплін.

Література

1. Емельянов Ю.М. Активное социально-психологическое обучение. – Л., 1985. – 166 с.
2. Сидоренко Е.В. Технологии создания тренинга. От замысла к результату. – СПб.: Речь, 2007. – 336 с.
3. Смолкин А.М. Методы активного обучения. – М., 1991. – 176 с.
4. Хруцкий Е.А. Организация проведения деловых игр. – М.: Высшая школа, 1991. – 230 с.

УДК 811.111'367.335

ЛИТВАК С.Я.
(Запоріжжя)

ВИД ЯК МОРФОЛОГІЧНА КАТЕГОРІЯ АНГЛІЙСЬКОГО ДІЄСЛОВА

У статті схарактеризовується вид англійського дієслова як особлива граматична категорія, що передає характер виконання дії.

Вид визначається як граматична категорія дієслова, яка передає характер плину дії, що виражена дієсловом. Протиставлення аспектуальних значень виступає як вид, якщо воно отримує в мові статус граматичної категорії. У протилежному разі воно розглядається як семантична (поняттєва) категорія [3, с. 83].

Проте деякі лінгвісти вважають категорією виду відтінки лексичного значення дієслів, а також лексико-синтаксичні засоби, які передають характер плину дії, зокрема її початок, кінець, багаторазовість, граничність чи неграничність.

Змішування граматичних і неграматичних засобів вираження видових значень піддавалось і піддається критиці багатьма дослідниками. Ще Г. Суїт відзначав, що різниця в тривалості дії між *fell* та *lay* у фразях *he fell down* та *he lay there nearly an hour* або *to laugh* та *to burst out laughing* не має нічого спільного з граматиною, оскільки воно виражається не за допомогою граматичних форм, а за допомогою лексичного значення дієслів [14, с. 105]. Б.О. Іль'їш так прокоментував твердження Е. Крейзінґи про те, що дієслово *to sit* – недоконаного виду, а дієслово *to sit down* – доконаного: “Тут по суті розглядається не вид як граматична категорія, а видова забарвленість дієслова як лексичної одиниці” [5, с. 163]. Е.Я. Мороховська підкреслює, що визнання морфологічного характеру виду дозволяє виключити з видових значень різні лексичні та лексико-синтаксичні засоби їх вираження [8, с. 135]. На неприпустимість змішування видового характеру дієслова і граматичної категорії виду вказує і В.Н. Сердюк [9, с. 230].

Визначення статусу тривалих форм залежить від методологічного підходу до аналізу категорії виду. Як відомо, існує три основних трактування тривалих форм: часу; видно-часові; репрезентують тривалий вид.

Третя точка зору була висловлена більше сорока років тому О.І. Смирницьким [10, с. 321–328]. Її правомірність обґрунтовується за допомогою принципу бінарності опозицій англійського дієслова. З цієї точки зору форми типу *writes – is writing*, *wrote – was writing*, *will write – will be writing* протиставлені одна одній не як форми часу, оскільки обидві виражають один і той самий час – відповідно теперішній, минулий або майбутній; указані опозиції конституюють іншу граматичну категорію, а